

OBSAH

O autoroch	10
Predhovor	11
VŠEOBECNÁ ČASŤ	13
1. NARAČNÉ PRAMENE	15
1.1 Fredegarova kronika, 608 – 658	15
1.2 Fuldské anály, 830 – 902	17
2. ZÁKONY, DEKRÉTY, KRÁLOVSKÉ NARIADENIA, PATENTY	20
1.1 Pramene z obdobia Veľkej Moravy, 9. storočie	22
2.1.1 <i>Ustanovenia svätých otcov (pred rokom 863)</i>	22
2.1.2 <i>Súdny zákonník pre ľud, 863 – 869</i>	25
2.2 Zákony prvých Arpádovcov, 11. storočie – začiatok 12. storočia	30
2.2.1 <i>Kniha mravných ponaučení kráľa sv. Štefana kráľovičovi Imrichovi, 1013 – 1015 alebo 1024</i>	31
2.2.2 <i>Zákony kráľa sv. Štefana</i>	33
2.2.3 <i>Zákony kráľa sv. Ladislava</i>	40
2.2.4 <i>Zákony kráľa Kolomana</i>	47
2.3 Zákony stanovujúce a potvrdzujúce výsady šľachty, 13. storočie	49
2.3.1 <i>Ondrej II. vydáva dekrét zvaný Zlatá bula, 1222</i>	49
2.3.2 <i>Ondrej II. potvrdzuje dekrét o výsadách šľachty z roku 1222, 1231</i> ...	54
2.3.3 <i>Belo IV. a jeho synovia obnovujú výsady šľachty formulované už v Zlatej bule z roku 1222, 1267</i>	58
2.3.4 <i>Ondrej III. vydáva dekrét, ktorý vypracovali spolu s ním aj preláti a šľachtici Uhorského kráľovstva, 1298</i>	60
2.4 <i>Ľudovít I. vydáva dekrét, ktorým upravuje hospodárske a sociálne pomery jednotlivých vrstiev obyvateľstva a predovšetkým šľachty, 11. december 1351</i>	63
2.5 <i>Žigmund Luxemburský vydáva tzv. Menší dekrét upravujúci hospodárske pomery v Uhorsku, Budín 15. apríl 1405</i>	65
2.6 <i>Zákonné články o úrade palatína, 1485</i>	69
2.7 <i>Vladislav II. Jagelovský prijíma v dekréte požiadavky uhorských stavov, ktorými podmieňujú súhlas s jeho korunováciou za uhorského kráľa, Vlčkovce 31. júl 1490</i>	72
2.8 <i>Zákonné články prijaté uhorským snemom po potlačení Dóžovho sedliackeho povstania, 1514</i>	75

2.9	Zákonný článok I/1608 o rozdelení jednotného uhorského šľachtického národa podľa titulov, september 1608	77
2.10	Zákonný článok II/1723, prijatý Uhorským snemom o pragmatickej sankcii Karola VI., 19. jún 1723	79
2.11	Urbárska regulácia Márie Terézie, 1767 – 1772	81
2.11.1	Odpovede poddaných Orechovej Potône na deväť otázok v deviatich bodoch, 22. február 1768	81
2.12	Jozef II. vydáva patent o zrušení nevoľníctva v Uhorsku, Viedeň 22. august 1785	83
2.13	Pramene k novodobým snahám o systematizáciu a kodifikáciu práva, koniec 18. storočia	85
2.14	Wildnerove zákonné články o obchodovaní, 1840	89
3.	PRIVILÉGIÁ	94
3.1	Belo IV. udeľuje Trnave mestské výsady, 1238	95
3.2	Belo IV. udeľuje Židom žijúcim v Uhorskom kráľovstve práva a upravuje aj vzťah kresťanov k nim, 5. december 1251	97
3.3	Štefan V. udeľuje spišským Sasom výsady a určuje ich povinnosti, 25. august 1271	99
4.	OPUS TRIPARTITUM	102
4.1	Štefan Werbőczy, Opus Tripartitum iuris consuetudinarii inclyti regni Hungariae, 1514	102
5.	ŠTATÚTY	119
5.1	Štatúty kráľovskej komisie vydané pre slobodné kráľovské mesto Trnava, 1690 – 1740	120
5.2	Iura civilia – Kódex tavernického práva (približne prvá polovica 15. storočia)	122
	OSOBITNÁ ČASŤ	127
6.	OSOBY A RODINNÉ PRÁVO	129
6.1	Povýšenie do slobodného stavu	129
6.1.1	<i>Belo IV. povyšuje Wocha, pochádzajúceho z poddaných koniarov, do stavu slobodných kráľovských hostí, Budín 13. marec 1240</i>	130
6.2	Opus Tripartitum (otcovská moc, vekové hranice)	130
6.3	Manželské osobné právo	132
6.3.1	<i>Uznesenia Tridentského koncilu vo veciach manželstva, 11. november 1563</i>	132
6.3.2	<i>Ostrihomský rituál k vysluhovaniu sviatosti manželstva</i>	135
7.	VECNÉ PRÁVO	140
7.1	Kráľovské donácie (litterae donationales)	141

7.1.1	<i>Ludovít I. na žiadosť Mikuláša, syna Júliusa, daruje jemu a jeho bratovi Jurajovi majetok Tesárske Mlyňany, a zároveň oboch povyšuje do šľachtického stavu, Budín 10. október 1344</i>	141
7.2	Štatúcia a introdukcia (<i>litterae statutoriae et introductoriae</i>)	142
7.2.1	<i>Konvent sv. Panny Márie v Turci vydáva reláciu o štatúcii a introdukcii na základe mandátu Vladislava I. z 28. novembra 1444, 5. január 1445</i>	143
7.3	Deľba dedičných majetkov (<i>litterae divisionales</i>)	144
7.3.1	<i>Edus a Moius, synovia Moita si delia, podľa listiny Jasovského konventu a prepošta Šalamúna, svoje nehnuteľné majetky, 2. jún 1303</i>	144
7.4	Zabezpečenie záväzkov záložným právom (<i>litterae impignorationales, vadimoniales, antichresis</i>)	145
7.4.1	<i>Ján, syn Michala z Dražkoviec, dáva do zálohu, podľa listiny prepošta kláštora blahoslavenej Panny Márie v Turci, majetkový podiel v dedine na desať rokov Pavlovi, synovi Juraja z Dražkoviec, Kláštor pod Znievom 7. august 1398</i>	146
7.5	Opus Tripartitum (donácia, deľba majetkov)	147
7.6	Manželské majetkové právo a listiny o plnení obvenenia, vena (<i>litterae dotalitiae</i>) a dievčenskej štvrtiny (<i>litterae quartalitiaie</i>)	149
7.6.1	<i>Buken, syn komesa Bukena z rodu Hunt-Poznanovcov, podľa listiny Bratislavskej kapituly, odovzdáva do trvalej držby svojej matke Alžbete, dcére sestry Ondreja II., uhorského kráľa, ako veno osady Moštová, Paka, Mierovo a Štvrtok, 1260</i>	150
7.7	Opus Tripartitum (inštitút obvenenia)	151
7.8	Ján Kitonič, <i>Directio methodica processus iudicarii iuris consuetudinarii, incltyi Regni Hungariae, 1619</i> (výber z diela – inštitút premlčania)	152
8.	DEDIČSKÉ PRÁVO	155
8.1	Závety (<i>litterae testamentales</i>) a pramene súvisiace s dedením	156
8.1.1	<i>Kremnický gróf a oravský kastelán magister Leopold zanecháva vo svojom závete benediktínom z Hronského Svätého Beňadika výnos z huty postavenej v Novej Bani z titulu zbožných odkazov (tzv. odkazov ad pias causas), 21. október 1347</i>	156
8.1.2	<i>Zák. čl. XXVII/1715 o závetoch (de testamentis)</i>	157
8.1.3	<i>Závet šľachtickej Terézie Pigetovej, Trnava 4. jún 1747</i>	158
8.2	Opus Tripartitum (zákonné šľachtické dedenie)	160
9.	ZÁVÄZKOVÉ PRÁVO	165
9.1	Kúpna a zámenná zmluva (<i>litterae emptionales, concambionales</i>)	166
9.1.1	<i>Vavrinec, syn Lypolda, Kumprud, syn komesa Kumpruda, predávajú, podľa listiny Bratislavskej kapituly, dedičnú zem Šúrovce Ondrejovi a Chamovi za pätnásť hrivien jemného striebra, 4. august 1299</i>	167

9.1.2	<i>Komes Matej z Lefantoviec a Jenslin, trnavský richtár, si zamieňajú, podľa svedectva Bratislavskej kapituly, isté nehnuteľnosti, 14. jún 1310</i>	168
9.1.3	<i>Pani Mária Kazlin kupuje, podľa záznamu kežmarskej mestskej knihy, od pána Jakuba Deimariho dom za stodevätnásť zlatých, 15. január 1735</i>	168
9.2	Nájomná zmluva (<i>litterae locatoriae</i>)	169
9.2.1	<i>Severinus, opát kláštora svätého Benedikta z Hronského Svätého Beňadika, podľa svedectva listiny Zoborského konventu, prenajíma čiastku zeme majetku Šarovce spolu s lúkami a lesom vo veľkosti jedného poplužia Mikulášovi, synovi komesa Ivanku, 13. júl 1338</i> ..	169
9.3	Lokačné listiny (<i>litterae locationales</i>)	170
9.3.1	<i>Ján, syn komesa Rikolfa, určuje, podľa lokačnej listiny Spišskej kapituly, Blažej, syna Leustacha z Brezovice, za svojho škultéta v Blažove a určuje povinnosti a práva tu usadených hostí, 24. marec 1317</i>	171
9.4	Kvitančné listiny (<i>litterae expeditoriae</i>)	172
9.4.1	<i>Nitrianska kapitula zaznamenáva štyri listiny (patenty), týkajúce sa zaplatenia peňažnej pôžičky Akurom, synom Akura, šľachtica z Diviak nad Nitricou, 1267</i>	172
9.5	Opus Tripartitum (záväzkové právo)	173
10.	PROCESNÉ PRÁVO	177
10.1	Veľkoveľkvaradínsky register (12. – 13. storočie)	178
10.2	Citačné alebo evokačné listiny (<i>litterae citatoriae vel evocatoriae</i>)	179
10.2.1	<i>Prepošť a konvent v Lelesi podávajú správu palatínovi Omodejovi o predvolaní Dionýza, syna komesa Buduna, vo veci Ladislava, syna Tomáša, 23. február 1306</i>	179
10.3	Protestačné a prohibičné listiny (<i>litterae protestatoriae et prohibitoriae</i>)	180
10.3.1	<i>Ostrihomská kapitula protestuje, podľa listiny Jágerskej kapituly, proti vykradnutiu pokladu a archívu v sakristii kostola, českým kráľom Václavom II., 1. november 1304</i>	180
10.3.2	<i>Tomáš, syn Dionýza, protestuje, podľa svedectva listín Turčianskeho konventu a prepošťa Valentína, proti predaju a pustošeniu jeho dedičných statkov, 1316</i>	182
10.4	Vyšetrovacie listiny (<i>litterae inquisitoriae</i>)	182
10.4.1	<i>Gervasius, nitriansky biskup, vyšetroje spor o prédiu kláštora sv. Martina z Panonhalmy, darované ešte v čase kráľa sv. Štefana, proti nitrianskemu županovi Moysovi a určuje jeho hranice, (1105 – 1116)</i>	183
10.5	Zmierovacie dohody – pokonávky (<i>litterae compositionales</i>)	184
10.5.1	<i>Asio, dvorský špán nitrianskeho biskupa Jakuba, sa pokonáva, podľa svedectva Ostrihomskej kapituly a jej prepošťa Tomáša, s Jóbom, dvorským špánom Hronskosvätobeňadického kláštora,</i>	

<i>o sporných majetkových častiach vo Vozokanoch a (Dolných) Obdokovciach, 1228</i>	184
10.5.2 <i>Magister Mortunus, sa pokonáva, podľa listiny lelesského prepošta Valtera a konventu, s Michalom, synom Michala z Kožuchova, vo všetkých predošlých sporoch, 1. júl 1303</i>	185
10.6 Rozsudky a exekúcie súdnych rozhodnutí a pokonávok (<i>litterae iudiciales et litterae executiae</i>)	185
10.6.1 <i>Palatín Roland rozhoduje vo veci sporného pozemku dvorníkov z Holíc, 1251</i>	186
10.7 <i>Opus Tripartitum</i> (procesné právo)	187
10.8 Ján Kitonič, <i>Directio methodica processus iudicariii iuris consuetudinarii, inclyti Regni Hungariae, 1619</i>	188
11. TRESTNÉ PRÁVO	206
11.1 Solúcia homagia (<i>litterae expeditoriae ex causa homicidii</i>)	207
11.1.1 <i>Alžbeta Potková sa pokonáva, podľa listiny Bratislavskej kapituly, s Marcelom, synom Michala a jeho zaťom Pavlom z Kalinkova, vo veci homágia za zabitie manžela Potka, 20. jún 1288</i>	208
11.2 Iné pramene týkajúce sa trestného súdnictva	208
11.2.1 <i>Prípady z trestnej súdnej praxe, zaznamenané v mestských knihách východoslovenských slobodných kráľovských miest, 2. polovica 16. storočia</i>	208
11.2.3 <i>Procesy s čarodejnicami</i>	212
11.3 <i>Opus Tripartitum</i> (trestné právo)	215
Zoznam skratiek a značiek	218
Pramene a edície prameňov	220
Výber z periodickej a neperiodickej literatúry	222
Príloha: Prehľad panovníkov	225